

## Látványból látomás

A Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtárában a pécsiek számára bizonyára ismerős Munkácsy-díjas festőművész, Simon Béla *Vörös és kék* című kiállítása volt látható.<sup>1</sup> Egy kis kaptató után fel is bukkan a múzeumhoz tartozó művészeti osztály, ahol a 19-20. századi magyar képzőművészet legjobbjainak műveivel találkozhatunk. Néhány az impozáns névsorból: Berény Róbert, Czigány Dezső, Tihanyi Lajos (a Nyolcak tagjai), Bortnyik Sándor, Nemes Lampért-József (az Aktivisták köre), Bálint Endre, Korniss Dezső, Gyarmathy Tihamér (az Európai Iskola tagjai).

Az erdélyi Fogarason született Simon Béla neve kevésbé ismert. Alkotói pályájának egy része szülőföldjéhez, életének második szakasza magyarországi letelepüléséhez köthető. Ám Pécssett azért jól ismerik, számos családnál találkoznánk képeivel.

Rajztehetsége korán megmutatkozott. Tanulmányait előbb a kolozsvári Szépművészeti Iskolában kezdte, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán folytatta, ahol mestere Szőnyi István volt. 1936-ig első felesége birtokán, Kapylonban festett, gazdálkodott. Az 1940-es évek első felében Selyemsilován tanított. A háború után a Pécs melletti Alsószentmártonban, majd Pécssett alkotott, 1960-tól a pécsi Művészeti Gimnáziumban oktatott.

Munkajeleneteket, portrékat, tájképeket ábrázoló kompozíciói kezdetben mesterének hatásását tükrözték. Majd rátalált a számára meghatározó vörös színre és expresszív alkotói hangjára. Életéről, munkásságáról jó néhány kiadványban olvashatunk. Aknai Tamás ír róla *Simon Béla képei előtt* (*Művészet*, 1975/5, 32–33) címmel. Hárs Éva *Simon Béla* (Kismonográfia, Budapest, 1976) címmel jelentetett meg kötetet, de korábban Pogány Ö. Gábor is cikkezett róla *Simon Béla pécsi kiállítása* (*Műterem*, 1958/10). Halála után húsz évvel a *Simon Béla Munkácsy-díjas*

TAKÁTS FÁBIÁN (1987) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán végzett művészettörténet szakon. Szakterülete a 20. század művészete.

1 *Vörös és kék*. Pécs, 2025. március 27. – 2025. június 1., Janus Pannonius Múzeum. Modern Magyar Képtár. A kiállítást rendezte: Nagy András.

*festőművész emlékkiállítás* a katalógusában (Művészetek Háza, Pécs 2000. október 16. – november 4.) az alábbiakat olvashatjuk róla: „A baranyai szőlődombok és a mediterrán hangulatú Pécs vörösben vibráló képeinek festője elfoglalta méltó helyét huszadik századi képzőművészetünk élvonalában. [...] A sokat festett szőlődombok városában utcát neveztek el róla, s válogatott műveiből állandó kamarakiállítást rendeztek”. Itt olvashatjuk Simon Béla ars poétikáját: „Az én festézetem a látvány gyönyörűségéből táplálkozik. A látványból aztán látomás lesz. A látvány jelenség, a látomás tulajdonképpen maga a lényeg.”

Érdemes Aknai Tamás: *Umbra – Feljegyzések Pécs képzőművészeti életéből* (Pécs, 2021, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány) című kötetébe is belelapozni. A *Gyalog-ösvényeken. Simon Béla* című fejezetben arról a *Szülőföldem virágai* című képciklusról olvashatunk, ami jelen kiállítás tárgyát képezte. „A hatvanas évektől húsz éven keresztül foglalkoztatták a virágokban megjeleníthető temperamentumok, mintázatok, kapcsolatok, viszonylatok. [...] Életének minden helyszínén a természet közelségét kereste. [...] A virágokat jól ismerte, és nem azért nyúlt az elvontságig fejlesztett képszerkesztéshez, hogy modern dogmákat szolgáljon, hanem mert igénye volt a természet feldolgozhatatlanul gazdag forma-repertoirejában néhány végső princípiumot megtalálni.”

A Modern Magyar Képtár terében több „csokornyira valót” kapunk ezekből a virágokból. A kékkel, vörössel (imitt-amott sárgával, zölddel) megfestett növények csak úgy kavarnak a vásznon. A hagyományos virágcsendéletekhez szokott szemnek szokatlannak tűnhetnek. Hiányzik az asztal, a váza, helyette dinamikus ecsetvonásokkal festett foltok örvénylenek, lebegnek. Ezekből a folt-halmazakból épülnek fel a tárlat absztrakt kompozíciói, melyek csupán szirmaikban, leveleikben emlékeztetnek eredeti mivoltukra. A kiinduló látvány az emlékezés révén látomássá válik, amelyben a tárgytól való teljes elvonatkoztatás mellett mégis feltűnnek stilizált, népi motívumok. „A kép kétrétegű étmódjának modernsége: a festmény absztrakt önábrázolásának és ezzel egyidejűleg tárgyábrázolásának kettőssége” – fogalmazta meg a sorozatról Anghy András.

A *Szülőföldem virágai XI.* (1973), *Szülőföldem virágai / Ágas* (1975), *Szülőföldem virágai / Páfrányos* (1978) triumvirátusán is nagyszerűen keveredik a vörös a kékkel. A sűrűn „szótt” formák káoszában levelek, bimbózdó virágok „virítanak”. A *Szülőföldem virágai VII.* (1970-es évek) és a *Szülőföldem virágai / Ünneplőben* (1977) növényei mintegy szárba szökkennek, kompozíciójuk szimmetrikus. Az *Önarckép a Szülőföldem virágai ciklus egyik festményével* című alkotáson Simon Béla is látható egy gyerek társaságában. Körülöttük a természet, domb, sudár fa, növény.

A virágmotívumok gyakoriak a népművészetben, a szépséget, nőiességet, termékenységét szimbolizálják. Hogy Simon Béla alkotásain milyen többletjelentést hordoznak? Természetszereteten, harmóniára törekvésén kívül – melyről a visszaemlékezések mesélnek –, az alkotó szülőhazája iránt érzett honvágyát is. A visszavágyódás – nemcsak egy helyre, hanem talán a múltba is – kiolvasható képeiből, amelyek az emlékezés gesztusával jöttek létre.